

Test clasa a XII-a

Autonomii locale românești și instituții centrale între secolele IX-XVIII

Punctaj test-90 p. Se acordă 10 p. din oficiu. Timp efectiv de lucru-50 minute.

Citiți cu atenție sursa de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

„În privința autorității principelui Transilvaniei [...], una din problemele ridicate de Stări în Adunarea țării de la Cluj a constat în recunoașterea dreptului de a obține libera alegere pe viață a conducătorului țării [...]. Cererea s-a bucurat de acordul Porții abia în 1552, când sultanul [...] acceptă acest principiu cu condiția ca cel «ales» de Stări să fie Ioan Sigismund Zapolya, persoană numită de Poartă. [...] În situația în care candidatul Stărilor nu coincidea cu cel al Porții, aceasta din urmă își susținea candidatul prin aducerea în țară de trupe militare, direcționând în sensul dorit de ea «libera alegere» a principelui. [...] În probleme referitoare la justiție și legislație atribuțiile principelui sunt complexe. [...] În domeniul financiar are dreptul de a dispune de dări, de veniturile din dijme, din mine și ocne, din vămi, din domeniile fiscale etc. [...] Prerogativele financiare ale principelui se răsfrâng și asupra comerțului intern și extern, asupra căruia în anume perioade își impune dreptul de monopol. [...] Prerogativele principelui în chestiuni legate de politica externă au fost multiple [...] Poziția geo-strategică a Transilvaniei situată la limita de interferență a două mari puteri i-a oferit o mai mare libertate și inițiativă în problemele de politică externă. Bunele relații ale principelui cu Imperiul Otoman, dar și legăturile pașnice cu Imperiul Habsburgic au constituit garanția unei domnii liniștite și stabile. Inițiativa în acest domeniu al politicii externe a aparținut în primul rând principelui [...]. Stările întrunite în adunări confirmă un tratat deja încheiat de principe. [...] Controlul și autoritatea princiară absolută cerea ca orice relație de politică externă stabilită de vreun transilvănean să-i fie adusă la cunoștință cu prioritate. [...] Se poate vorbi totuși și de o știrbire a prerogativelor princiare în acest domeniu, deoarece se solicita de către Poartă, putere suzerană, înștiințarea și obținerea acordului ei atunci când era la mijloc încheierea unor tratate ce presupunea și ajutorul militar.”(*Istoria Românilor*)

1. Numiți principatul precizat în sursa dată. **5 puncte**
2. Precizați secolul la care se referă sursa dată. **5 puncte**
3. Menționați puterea suzerană a principatului și o modalitate prin care aceasta intervenea în politica internă a țării, la care se referă sursa dată. **8 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la atribuțiile principelui în domeniul economic. **8 puncte**
5. Scrieți o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursă, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (cauză, respectiv efect). **10 puncte**
6. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la rolul principelui în politica externă, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **15 puncte**
7. Precizați, două autonomii locale din spațiul românesc intracarpatic, între secolele IX-XIII și o asemănare între acestea. **12 puncte**
8. Prezentați două fapte istorice referitoare la acțiunile militare în care este implicat spațiul românesc în secolul XIV. **15 puncte**
9. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia în secolul al XVIII-lea intervin modificări în organizarea unei instituții centrale din spațiul românesc extracarpatic. (Se punctează prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **12 puncte**

Barem de evaluare și notare

Test - Autonomii locale românești și instituții centrale între secolele IX-XVIII

1. **5 p** Principatul precizat în sursă este Transilvania.
2. **5 p** Secolul al XVI-lea.
3. **4 p** Puterea suzerană a principatului este Imperiul Otoman. **4 p** O modalitate prin care Poarta Otomană intervenea în politica internă a Transilvaniei este amestecul în desemnarea principelui, cel «ales» de Stări trebuia să fie o persoană numită de Poartă. **(4X2=8p)**
4. Două informații referitoare la atribuțiile principelui în domeniul economic sunt: *În domeniul financiar, principele are dreptul de a dispune de dări, de veniturile din dijme, din mine și ocne, din vămi, din domeniile fiscale etc. Prerogativele financiare ale principelui se răsfrâng și asupra comerțului intern și extern, asupra căruia în anume perioade își impune dreptul de monopol.* **(4X2=8 p)**
5. **10 p** pentru scrierea oricărei relații cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa A, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (cauză, respectiv efect)

Exemplu: Causă: *În situația în care candidatul Stărilor coincidea cu cel al Porții.* Efect: *aceasta din urmă (Poarta otomană) își susținea candidatul prin aducerea în țară de trupe militare, direcționând în sensul dorit de ea «libera alegere» a principelui.*

6. **5 p** pentru formularea, pe baza sursei date, a oricărui punct de vedere referitor la drepturile și libertățile cetățenești

câte 5 p pentru selectarea, din sursa dată, a oricăror două informații care susțin punctul de vedere formulat **(5px2=10p)**

Exemplu: Rolul principelui Transilvaniei în politica externă era destul de larg, datorită poziției geo-strategice a principatului, dar el era știrbit de intervenția sultanului în privința tratatelor militare. Un prim citat care dovedește acest lucru este: „Poziția geo-strategică a Transilvaniei situată la limita de interferență a două mari puteri i-a oferit o mai mare libertate și inițiativă în problemele de politică externă”. Al doilea citat pe care se bazează opinia mea este: „(...) Se poate vorbi totuși și de o știrbire a prerogativelor princiere în acest domeniu, deoarece se solicita de către Poartă, putere suzerană, înștiințarea și obținerea acordului ei atunci când era la mijloc încheierea unor tratate ce presupunea și ajutorul militar”.

7. **4p** pentru precizarea a câte unei autonomii românești **(4X2=8p)**

4p pentru menționarea unei asemănări

Exemplu: Voievodatul lui Gelu în Transilvania; Voievodatul lui Ahtum în Banat; asemănare: sunt conduse de un voievod care avea atribuții politice și militare, etc. **12 p**

8. **câte 2,5 p** pentru menționarea oricăror două fapte istorice în care este implicat spațiul românesc în secolul al XIV-lea. **(2,5px2=5p)**

Exemple: Bătălia de la Posada și acțiunile militare a lui Bogdan I, prin care obține independența Moldovei.

câte 2 puncte pentru prezentarea fiecărui fapt menționat - o scurtă expunere în care sunt precizate două informații referitoare la caracteristică **(5px2=10p)**

9. **12 puncte** pentru argumentarea afirmației date - prezentarea oricărui fapt istoric relevant (de

exemplu: domniile fanariote) prin precizarea a două informații referitoare la acest fapt și prin utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.) și concluzia (*așadar, astfel* etc.)

Afirmația conform căreia în secolul al XVIII-lea intervin modificări în organizarea unei instituții centrale din spațiul românesc extracarpatic este adevărată și poate fi ilustrată prin următorul fapt istoric. Atât în Moldova, cât și în Țara Românească, la începutul secolului XVIII Poarta Otomană impune regimul fanariot. Instituția domnească este puternic afectată, Domnia pierzând multe din prerogativele sale. De exemplu, acum, în secolul XVIII, secolul fanariot, domnul este desemnat direct de către sultan, el nu mai este un român ci un grec din cartierul Fanar. El are o domnie foarte scurtă, sultanul decidând numire, schimbarea, mutarea sau chiar executarea sa. Domnul nu mai poate bate monedă, nu mai poate da ultima decizie judecătorească, nu mai are armată, nu mai poate semna tratate cu alte state. Așadar, toate aceste lucruri dovedesc că în secolul al XVIII-lea intervin modificări în organizarea unei instituții centrale din spațiul românesc extracarpatic, în cazul ales, fiind vorba despre Domnie.